

PETÄJÄVEDEN KIRKOSSA

HIRSITALOJA NORJAAN

HIRREN ESIVALMISTELU

VESKU 24 VUOTTA
HIRSIYRITTÄJÄNÄ

UUSI HIRSIKIRJA

ARTRANTA

VEISTOLASTUT

SUOMEN HIRSITAITO RY:N JÄSENLEHTI

1/2017

VEISTOLASTUT

1/2017

Sisältö

Puheenjohtajan tervehdys	s. 4
Käsinveistettyjä hirsitaloja Norjaan	s.6
Muotoilijoiden ja arkkitehtien residenssi Artranta	s. 8
24 vuotta löysässä hirressä	s. 10
Laskennallinen hirsien esivalmistelu	s. 14
Uudistunut perinteinen hirrenveisto-kirja	s. 16
Petäjäveden syyspäivät	s. 18
Yritysjäsenet ja hallitus	s. 23

KANSI:MUURAMEN VILLA KIVITASKUN
TORNIRAKENNE, TOM POLAMO

Uuden puheenjohtajan tervehdys kaikille!

Yhdistyksen syyskokouksessa Petäjävedellä jäsenistö valitsi allekirjoittaneen luotsaamaan yhdistystä vuoden 2018 alusta. Kiitokset Pasi Kakkiselle: hän on osaltaan vienyt hienosti yhdistyksen asioita eteenpäin. Olen ilokseni huomannut, että yhdistyksessä on upealla tavalla kasvanut yhteisen tekemisen meininki: asioita tehdään yhdessä yhteisen päämäärän hyväksi aina mahdollisuuksien mukaan.

Osan jäsenistä olen tuntenut jo yhdistyksen ensimetreiltä alkaen liittyessäni vuonna 1999 jäseneksi. Osalle olen tullut tutuksi jo sihteeriajoilta vuosina 2004-2008. Vuosien varrella jokaisessa kevät- tai syystapaamisessa tapaa aina uusia jäseniä. Jäsenmäärä onkin kasvanut vuosi vuodelta. Siis yhä useampi itseni lisäksi kokee yhdistyksen tärkeäksi.

Olen hirrenveistossa saanut perusopit kahdelta pitkänlinjan kouluttajalta: Heikki Wacklinilta ja Pekka Ruokoselta. Meinrad Rohnerin ohjaamilta lyhytkursseilta on aina saanut hyviä niksejä ja kannustusta haastavampien rakenteiden tekemiseen. Mutta kuten käsityöammattissa yleensä, paras oppi tulee tekemällä. Useammankin projektin 2000-luvun teimme yhdessä monipuolisen rakennusalan ammattilaisen Raimo Huismanin kanssa. Viime aikoina olemme perehtyneet Kettusen Antin kanssa kirkkojen hirsikorjauksiin. Korpilahden vuonna 1827 valmistunut kirkko avautuu peruskorjauksen jälkeen keväällä 2018. Pro gradua varten lukemani kymmenet kirjat ja muu aineisto avasivat toisella tapaa näkemystä monipuoliseen ja rikkaaseen hirsirakentamisen taitoon ja tekniikkaan. Meillä on niin Suomessa kuin maailmallakin mistä ammentaa. Käyttämättömiä mahdollisuuksia on runsaasti. Kaikkia ei ole vielä edes keksitty.

Mikä Suomen Hirsitalo ry:n tulisi olla? Entä mitä yhdistyksen tulisi tarjota jäsenilleen? Tulisiko sen olla keskustelufoorumi, vapaa-ajankerho, kaverikerho, koulutuksen tarjoaja, etujärjestö, suunnannäyttävä, yhteys ulkomailmaan...

Kaikkea tätä se voi olla! Jäsenistöltä on kysely minkälaista yhdistyksen toiminta tulisi olla ja hallitus on herkillä korvalla kuunnellut toiveita ja palautteita. Olemme sen verran pieni yhdistys, että sisältöihin voi vaikuttaa ja aktiiviseen toimintaan voi halutessaan osallistua jokainen.

Vähähiilisyys voimavarana

Vuosikymmenien alasuhdanteinen puurakentamisen kausi näyttää lopulta kääntyneen. Kerrostaloista jo yli 10 prosenttia rakennetaan puusta ja sama kasvun suunta on puun käytössä julkisessa rakentamisessa. Käsineuston keskittyessä pientaloihin ja loma-asuntoihin, kärsimme koko alaa kokonaisuudessaan ravistelleesta rajusta notkahuudesta. Vuoden 2005 16400 omakotitalon aloitusta kutistui 6400 aloitukseen vuonna 2015. Nyt on selkeä tasaantumisen ja lievän kasvun vaihe. Ennuste on, että puurakentamisen osuus kaikesta rakentamisesta tulee lisääntymään puun ylivertaisten ominaisuuksien takia lähivuosina. Kiristyvät rakentamismääräykset ja tavoitteet vähentää hiilipäästöjä antavat uuden mahdollisuuden hirsirakentamiselle. Tavoitteena on sitoa hiiltä mahdollisimman paljon ja pitkäksi aikaa ja rakentamistapojen on oltava vähähiilisiä. Tässä kilpailussa hirsi on selkeä huipputuote.

Huomio kiinnittyy jatkossa rakennusten koko elinkaareen. Elinkaari jaetaan neljään vaiheeseen:

1. Valmistus
2. Rakentaminen
3. Käyttö
4. Purku

Kun tähän saakka on keskitytty käytön aikaiseen energiankulutuksen vähentämiseen esimerkiksi tiivistämällä ja lisäämällä eristepaksuutta, tulevaisuudessa vähähiilisyttä parannetaan valmistus, rakentamis- ja purkuvaiheessa. Tämä on toivottu muutos. Hirsirakentamisella on hyvät lähtökohdat luonnostaan olla toteuttamassa vähähiilistä rakentamista. Lisäksi merkittävää on puun ominaisuus sitoa hiiltä puun kasvuvaiheessa ja lopulta vuosisadoiksi rakennuksiin. Vielä kun lisäämme tähän hirren uusiokäytön uusissa rakennuksissa tai muina puisina tuotteina, täyttyy moni tavoite. Puun polttaminen energiakäyttönä elinkaaren päässä korvaa puolestaan fossiilisia polttoaineita. Hirsirakentaminen on itse asiassa ollut ilmastomuutoksen estämisen edelläkävijä jo vuosituhsien ajan.

Tästä on hyvä edetä.
Hyvää hirsien täyttämää vuotta 2018
toivottaen

puheenjohtaja Tom Polamo

toimitusjohtaja, yrittäjä omistamassaan yrityksessä Poklossi Oy

Filosofian maisteri (taidehistorian pro gradu Käsineustetty hirsi – Tekniset ja esteettiset ratkaisut perinteisessä, modernissa ja nykyisessä arkkitehtuurissa 2009)

Hirsirakentamisen erikoisammattitutkinto 2007

Saarijärven metsäoppilaitoksen hirsikurssi 1997-1998

Suomalainen hirsikoulu 1999-2000

Käsinveistettyjä hirsitaloja Norjaan

– OPPIA HAKEMASSA VIROSTA

Yhdistys järjesti yhdessä Artranta ry:n kanssa opintomatkan Viroon lokakuun 2017 alussa. Artranta ry on karstulalainen muotoilun ja käsityön edistämiseen perustettu yhdistys. Viron matkan tavoitteena oli saada lisää hirsirakennusten vientiin liittyvää tietoa. Matkalle osallistui parisenkymmentä Suomen Hirsitalo ry:n jäsentä. Päävierailukohteina olivat Honkarakenteen Tuusulan konttori-alue ja Viron Räpinässä sijaitseva käsinveistoyritys Hobbiton Home.

Honka Oyj on maamme suurimpia ja pitkäikäisimpiä teollisia hirsitalovalmistajia. Ulkomaan vienti käynnistyi kunnolla jo 1970-luvulla. Rakennuksia on jo yli 50 eri maassa ja viennistä tulee yli puolet liikevaihdosta. Venäjällä on jopa oma tytäryhtiö hoitamassa myyntiä. Nykyinen toimitusjohtaja Marko Saarelainen vastasi pitkään Japanin viennistä ennen paluutaan Suomeen. Honkarakenteen hallituksen jäsen Anita Saarelaisen mukaan hyvien viennin nousukausien lisäksi myös perääntymisiä on täytynyt tehdä. Pohjois-Amerikan viennin ongelmiksi tulivat esimerkiksi patrimonismi ja erilainen rakentamisen kulttuuri.

Diplomi-insinööri Valdar Liive osoitti esimerkein kuinka virolaiset puualan yritykset

ovat viime vuosina saaneet huomattavia kohteita toteutettavakseen Norjassa. Suomessa on tällä välin keskitytty niihin harvoihin kohteisiin, joihin puu on kelvannut. Virossa vientiin on panostettu kansallisesti ja mukana on ollut myös EU-hankkeita. Paljon kauppajien syntymisessä on auttanut varmasti se, että virolaiset kaupparatsut eivät ole turhan vaatimattomia.

Virossa, Moosten kylässä, korjausrakentamisen koulutusta järjestetään Vanaajamajan koulutuskeskuksessa. Useat kurssit ovat kansainvälisiä. Perinteisen rakentamisen kursseja järjestetään myös ulkomailla. Restaurointityöt tehdään Virossa hyvin perinteisiä työkaluja ja menetelmiä käyttäen. Koska, jotta pystyy korjaamaan, on tunnettava miten on ennen rakennettu ja millaisilla välineillä. Koulutus on tarpeellista, sillä Virossa suojeltujen kohteiden korjaajilta vaaditaan osoitettu pätevyys tehtävään. Koulutuksen lisäksi Vanaajamajan koulutuskeskuksen kokoama korjausrakentajien verkosto antaa korjausneuvontaa pientä korvausta vastaan.

Andres Uus työskentelee korjauskeskuksessa harrastukseksi. Varsinainen ansiotyö on Hobbitonin veistämöllä ja muissa opeustehtävissä. Hobbiton Home on kolmen yrityksen yhteenliittymä ja 20 vuoden aika-

na se on toimittanut yli 350 rakennusta ympäri maailmaa. Pääkohdemaana on Norja ja rakennuksia on lisäksi Virossa, Suomessa, Ranskassa, Venäjällä, Espanjassa, Yhdysvalloissa ja Karibian merellä sijaitsevassa Martiniquessa. Koko tuotantoverkosto mukaan lukien Hobbiton Home mainostaa olevansa ainakin Euroopan suurin käsityönä valmistettujen talojen valmistaja.

Räpinassa sijaitseva veistämö on suuri. Puuvarastossa on huomattava määrä järeitä puita kuivumassa tuleviin kohteisiin. Lisäksi käytetään tarvittaessa kuivaamoa. Halleja on rakennettu EU-tuellakin, ainakin Leader-rahalla. Siltanostureilla varustettuja halleja on useita, sahauksella omansa ja ainakin kaksi veistoa varten. Viimeistelyyn panostetaan käyttämällä höyliä ja hiomakoneita.

Vientiin keskittyvässä yrityksessä ulkoiset puitteet näyttävän olevan veistämölläkin kunnossa ja laatuun ilmiselvästi kiinnitetään huomiota. Puun kierto näyttäisi myös olevan hallinnassa. Pääomia on tarvittu alkuvaiheessa ja taitoa hyödyntää EU-tukia. Markkinointi ulkomailla perustuu laatuun ja referensseihin, ehkä toimitusvarmuuteenkin. Kaikki asioita, jotka mekin täällä Suomessa voitaisiin laittaa nippuun muutaman yrityksen voimin ja hakea menestystä ulkomailla.

TEKSTI: PIRKKO SIIVOLA KUVAT: TOM POLAMO

Muotoilijoiden ja arkkitehtien residenssi Artranta

Artrannan residenssi pohjoisessa Keski-Suomessa on Pohjoismaiden ainoa arkkitehdeille ja muotoilijoille suunnattu residenssi. Koska sijaitsemme keskellä metsäistä Suomea ja Karstulassa, johon on keskittynyt useita puualan yrityksiä, Artrannan päämateriaali on puu. Sen ympärillä tapahtuvaa toimintaa toivomme residenssivierailtamme.

Idea Artrannasta on syntynyt savusaunassa. Karstulalaissyntyinen maailmankuulu muotoilija Harri Koskinen ystävineen oli kylpemässä Huli Möttösen savusaunassa kesällä 2012. Ajatus Karstulasta muotoilukuntana on toteutumassa ja ideoitu muotoilijaresidenssi toimii jo!

Kansainvälinen muotoilijaresidenssi

Artranta toivottaa tervetulleeksi muotoilijoita kaikkialta maailmasta, ja meillä onkin jo vierailut kansainvälisiä muotoilijoita. Residenssi tarjoaa vierailijoilleen luonnonläheisen ja inspiroivan ympäristön, jossa voi kokeilla esimerkiksi erilaisia luonnonmateriaaleja kestävä kehityksen ihanteiden mukaisesti. Väliaikaisesti residenssimme toimii yhteistyössä Karstulan opiston kanssa. Pian saamme käyttöön sekä työ- että majoitustilat Karstulan keskustasta idyllisestä Kruukkikilan kotiseututalosta. Visiona on hirsisen muotoilukeskuksen rakentaminen karstulalaiseen metsämaisemaan Pääjärven rannalle.

Artranta tarjoaa muotoilijoille ja arkkitehdeille sekä alan opiskelijoille 1-3 kuukauden residenssijaksoja väliaikaisissa tiloissa Karstulan opistossa, jossa on viihtyisät majoitustilat, ruokailumahdollisuus ja työtilaa. Residenssivieraiden käytössä on osaamis- ja teknologia-keskus Ropotin puun ja metallin työstökoneet sekä mm. 3D-tulostusmahdollisuus.

Artranta ja seudun yritykset

Tärkeä osa Artrannan toimintaa on yritysyhteistyö. Tavoitteena on muotoilijoiden ja yrittäjien yhteistyöllä parantaa yhtiöiden kilpailukykyä ja lisätä seudun elinvoimaa. Artranta tarjoaa yrittäjille muotoiluseminareja ja -tietoisuuksia sekä asiantuntija- ja yritysvierailuja. Artranta myös järjestää yrittäjille

kontakteja muotoilijoihin sekä työpajoja, joissa seudun yritykset saavat apua muotoilu- tai tuotekehityshaasteisiinsa.

Teemme mielellään yhteistyötä myös pohjoista Keski-Suomea laajemmin. Siitä hyvänä esimerkkinä on aluillaan oleva yhteistyö Hirsitaito ry:n kanssa. Ensimmäinen yhteinen tapahtumamme oli lokakuussa 2107 toteuttamamme matka Viroon. Tutustuimme hirren käsinveistämiseen Rāpinässä ja alan koulutukseen Moostessa sekä virolaiseen arkkitehtuuriin Tallinnassa. Matkalla oli mukana 19 hirsiosaajaa ja artrantalaista.

Lisätietoja: 0400 556292, pirkko.siivola@artranta.fi. www.artranta.fi

24 vuotta löysässä hirressä

VEESA SAIRANEN

Tervehdys Lastu-lehden lukijat !

On aika pysähtyä ja muistella aikaa taaksepäin: 24 vuotta hirren parissa eli on saavutettu yli puoliväli työelämässä. Jos terveyttä riittää vielä, 15 jäljellä "kakkua". Tässä yksi tarina pienestä hirrenveistoyrityksestä. Monet yhdistyksen jäsenet tuntevat V.Sairasen, mutta harva tietää yrityksen historian ja miten kaikki sai alkunsa .

Elettiin vuotta 1992. Suomi oli pahassa lamasassa ja firmoja meni konkurssiin. Itse olin nuori kirvesmies ja jouduin työttömäksi kun firma missä olin töissä meni nurin. Töitä ei löytynyt mistään, ja oli pakko miettiä mitä tekisi. Siinä aikaan oli paljon erilaisia kursseja ja TE-keskukset "möivät" ajatusta, että pitää ruveta

yrittämään, että se on pelastus työttömyydelle.

Kesälähdellä järjestettiin hirrenveistokurssi. Itä-Suomessa tehtiin silloin lähes laidastaan niin teollisesti kun käsityönä pyöreästä hirrestä . Pelkka/höylähirsi oli tuntematon käsite. Meillä oli Susijärvellä pieni metsätila ja vähän rantaviivaa. Isä Ukolla oli ollut haaveena, että sinne saisi joskus pienen saunan. Kun ei ollut rahapussissa varaa ostaa Honkarakenteen saunaa, päätettiin tehdä se itse oman metsän puista Kesälahden hirsikursilla .

Siispä Kesälähdelle intoa täynnä tekemään koirankaulaa (myöhemmin tiedettiin että se oli ämmänurkka).

Voi vain ilolla muistella miten alkeellisilla työvälineillä silloin hirttä veistettiin. Vararautana käytettiin puusepän talttaa, johon oli ajettu hahlo keskelle, että se raapi paremmin

jäistä puunpintaa. Jonkinlainen Hollihaka harjateräksestä, ilman säätöä tietenkin. Jollakin oli moottorisahassa Vuolukalle, ja se herätti hämmennystä. Paljon tehtiin niin sanotusti turhaa työtä. Onneksi työkalut sekä tekniikka on mennyt eteenpäin.

Samana talvena oli Maaseudun Tulevaisuudessa ilmoitus, että Kurun Metsäoppilaitos järjestää perinnerakentamiskurssin. Pääsyvaatimuksena oli, että on käynyt peruskurssin, ja on jo vähän veistokokemusta. Meikäläinen ei ihan täyttänyt kriteereitä, mutta pääsin kuin pääsin oppilaaksi kurssille.

Muistan kuin eilisen päivän, kun saavuin sunnuntai-iltana Kuruun, ja tietenkin illalla katsomaan kentälle valmiita rakennuksia, jotka olivat talven aikana sinne nousset. Nuorelle miehelle oli elämys nähdä perinteisiä otsaaittoja jalkarakenteilla ja savusaunoja matalilla

ovilla takorautasarananoineen. Piilukirveellä seinät nästisti veistettynä. Se kokemus oli kuin olisi tullut uskoon...

Opettajana oli Martti Malinen, nykyään Puumalassa Seppänä. Monet yhdistyksen jäsenet Martin tuntevatkin.

Olen erittäin kiitollinen Martille, hän avasi paljon minun silmiäni Hirren maailmaan. Kurssilta päästyäni tiesin mikä olisi se ”Juttu”. Sanoin Isä-Ukolle, että kesälahden kursissa ei tule Susijärvelle vaan se myydään pois ja seuraavana talvena käytiin rakentamaan toisella tyylillä perinnesaunaa. Jotkut Lastu lehden lukijat ovat tässä kyseisessä saunassa löylyt ottaneet ja vähän kai oluttakin ...

Susijärven sauna valmistui ja aikojen saatossa pari muutakin rakennusta...

Tekeminen opetti nuorta veistäjää ja nälkä kasvoi syödessä... Käytiin museoissa, tutkittiin vanhoja kirjoja, valokuvia ,kaikkea missä vain oli vanhoja hirsirakennuksia. Katsottiin miten vanhat veistäjät olivat ongelmat ratkoneet ja rakenteet rakentaneet, samalla oppi myös itse lukemaan rakennuksia.

Pikku hiljaan Rajavaarantien karjalaitumelle rupesi nousemaan hirsirakennuksia ja samalla puskaradio käynnistyi, että joku Sairasen Akan poika tekee saharirresta aittoja ja saunoja. 1998-1999 päästiin kokeilemaan millaista on veistää vieniin (Saksaan).

Uusi lehti aukeni elämässäni vuonna 2000 kun sain käteeni Risto Vuolle-Apialan kirjan. Takasivulla oli maininta, että on jyväskyläen seudulla on perustettu Suomen Hirsitaito ry. Siispä soittamaan Tikkasen Ramille, että pääseekö joukkoon jaloön. 2001 Jyväskylässä järjestettiin rakennusmessut pääteemana Hirsirakentaminen. Pääsin töihin messuosastolle ja silloin tutustuin ensikertaa Ruokosen Pek-

kaan ja Meinrad Rohneriin sekä tapasin muita yhdistyksen jäseniä, joiden kanssa olen saanut kokea monia monia hienoja hetkiä.

2002 Malmin Jarmo tuli veistämölle töihin, ensi omana yrityksenä Raikuun Puutuote ja nykyään työntekijänä. Voimia yhdistämällä kysynnän kasvulla saatiin isompia ja isompia rakennuksia kaupaksi. Kun veistomäärät kasvoivat voitiin myös laajentaa veistokenttää ja kalustoa. Viimeisen valmistuvan hallin jälkeen hallitilaa 2000 m², 2 torninosturia, vannesaha , sekä puutavararekka. Paljon on metriä takana ja on ollut monenlaisia rakennuksia sekä asiakkaita.

Tänä vuonna Suomi täyttää 100, Sairanen 50 ja saatiin juhlavuoden kunniaksi 101. rakennus valmiiksi. Tämä vuosi on ollut monella tapaa juhlavuosi: sain alkuvuodesta yrittäjien kultaisen yrittäjäristin ja loppuvuodesta valittiin Punkaharjulla vuoden yrittäjäksi. Se vetää nöyräksi, mutta kukapa muu tietää parhaiten yrittäjän arjen kuin toinen yrittäjä.

HALUAN KIITTÄÄ Suomen hirsitaito ry:tä joka on ollut mukana tässä matkan varrella. Paljon mukavia muistoja: Riikan Reissu, monet kesä-/talvipäivät, kokoukset ja kurssit. Kettusen Antin ja Luotolan Matin Viron reissu, Kettusen Antin kanssa puunhankintareissu Karjalassa ym. ym. Olen saanut olla monta kautta yhdistyksen hallituksessa ,varapuheenjohtajana, päässyt suunnittelemaan yhdistyksen 10 v juhlaan pöytästandaarin ym. ym.

KIITOS kaikille Hirsitaito ry:n väki: olette minulle tärkeitä ihmisiä

Haluan Toivottaa Teille kaikille Rauhaa Joulua Ja Onnellista Uutta Vuotta 2018

Terveisin Vesku

Hyrynsalmella perehdyttiin laskennalliseen hirsien esivalmisteluun

Tämänvuotiset Hirsitaidon kevät-päivät pidettiin Hyrynsalmen Hakokylässä, jossa isännöinnistä ja ohjelmasta vastasi Alppisalvos Oy. Viikonlopun koulutuksen aikana tutustuttiin hyvin tarkkaan rajattuun ja yksityiskohtaiseen työmenetelmään: hirren laskennalliseen esivalmisteluun. Hyisestä kevätkeleistä huolimatta Hakokylään oli saapunut reilu tusinan verran jäseniä uutta oppimaan ja tapaamaan taas kerran vanhoja tuttuja.

Itse koulutus alkoi teoriaopetuksella, jonka aiheena oli kiilautuvia salvoksia tehtäessä usein tarvittavan esipudotusloven periaatteet ja laskenta. Tämän työmenetelmän idea on laskea jo etukäteen seuraavaksi kehikoon veistettävään hirteen sopivankokoiset esipudotuslovet. Tällöin hirttä ei tarvitse nostaa ylimääräistä kertaa ylös kehikolle, vaan laskeminen tehostaa omalta osalta työn joutuisuutta ja etenemistä.

Jokaisen loven koko määräytyy sekä alapuolisten risteävien hirsien että valitun hirren

koon mukaan. Ja kun näiden arvojen mukaan mitatut ja jo alhaalla veistokentällä sahatut lovet ovat valmiin ylös kehikolle nostettavassa hirressä, asettuu se suoraan oikeaan asentoon, jolloin siihen päästään suoraan piirtämään varauksen sahaamista ohjaavaa viivaa tarkkuuskynävaraa käyttäen.

Loven sahaaminen tehdään siten, että työstellään hirteen jää aina riittävästi puuainesta salvoksen piirtämistä varten. Esipudotusloven käyttö korvaa ja nopeuttaa tavallaan hirren asemointivaihetta, koska etukäteen laskettujen lovien tekemisen jälkeen hirsä on suunnilleen oikealla paikalla suhteessa alapuoliseen ja risteäviin seiniin. Esipudotusloven käyttö on myös perusteltua turvallisuussyistä varsinkin isokokoisia hirsäiä käytettäessä.

Hirsitaito tarjoaa laskurin avuksi lovien määrittämiseksi

Esipudotusloven laskennassa voidaan käyttää apuna joko erillistä Excel-kaaviota tai vaih-

tohtoisesti Hirsitaidon nettisivuilta löytyvää selainpohjaista laskentatyökalua. Tämä apuväline on tarjolla vapaasti jäseniemme käyttöön osoitteessa www.hirsitaito.fi. Jotta sitä pääsisi käyttämään, täytyy käyttäjän kirjautua sisään järjestömmme sähköiseen järjestelmään omilla tunnuksilla.

Lomakkeelle tulee kertoa, onko kyseessä tyvi vai latva ja mistä suunnasta käsiteltävää hirttä katsotaan. Tämän lisäksi lomakkeeseen annetaan erilaisia arvoja, kuten esimerkiksi hirren läpimitta, alapuolisen seinän lähtökorkeus ja tärkeänä korjausluku, joka vastaa ns. latvan-kohottajatyökalun käyttöä.

Arvojen ja mittojen antamisen jälkeen lomake kertoo, mihin korkoon ja kohtaan tarvittavat sahaus- ja merkkauksiivat tulee tehdä. Tämän jälkeen hirteen voidaan sahata esipudotuslovet suoraan tehtyjen laskelmien avulla, nostaa se omalle paikalleen kehikossa varauksen piirtämistä varten.

Modernit menetelmät ja uudistuva veistotaito pitävät perinteen elossa

- Syksyllä ilmestyneeseen ”Uudistunut perinteinen hirrenveisto” -kirjaan koottiin yhteen keskeinen osaaminen

Hirrenveisto on siihen perehtymätömälle todella erikoista ja outoa puuhaa. Hollihaat, latvaläpimitat ja hirsivarvit ovat jo sanoina seläisiä joita näkee historiankirjoissa ja museoissa, muttei enää kuule tavanomaisilla rakennustyömailla. Vaikka tästä vanhasta rakentamistavasta ei ymmärtäisikään mitään, on kuitenkin pakko ihmetellä miten jopa yli satavuotiaat rakennukset ovat yhä käyttökunnossa. Jotain niissä on tehty oikein.

Vanhoilla työtapoilla tehdyt rakennukset ovat hämmästyttävän käsityöläistaidon ja osaamisen todisteita. Tästä huolimatta nykyaikainen ammattimainen käsityövaltainen hirsirakentaminen on kehittynyt huomattavasti eteenpäin niistä ajoista, jolloin talot tehtiin alusta loppuun reppuun mahtuvien työkalujen avulla.

Mutta miten tuollaisia kokonaan puusta tehtyjä rakennuksia oikein nykyään tehdään? Paras tapa päästä alkuun tässä opissa on ilmoittautua Kuopion Toivalassa pidettävälle hirsikurssille joka muutaman kuukauden mittaisena antaa hyvät perustiedot alasta. Mutta tämän jälkeen ei ole oikein olemassa polkua tai selkeätä tapaa opetella massiivipuun- ja hirsirakentamista eteenpäin.

Suurin osa hirsii ammattikseen veistävästä on oppinut alan taidot käytännön tekemisen

kautta. Ehkä monilla on ollut suvussa perinteistä hirrenveisto-osaamista, jonka pohjalta omaa ammattitaitoa on pystynyt kehittämään tekemisen ohessa. Mutta jos tällaista mahdollisuutta ei ole, niin tie osaavaksi ammattilaiseksi on pitkä ja kivinen.

Alan kirjallisuudesta ei myöskään ole kovinkaan paljon apua, sillä kotimaiset hirsikirjat ovat auttamatta vanhentuneita ja puutteellisia, eikä niiden tukemana pysty kehittämään veistäjänä kovinkaan pitkälle. Esimerkiksi termejä tarkkuuskynävara, kertapudotus, hirrenvalintasääntö ja alivaraus ei mainita yhdessäkään kotimaisessa kirjassa, vaikka nämä ovat monilla veistäjillä mukana jokapäiväisessä tekemisessä. Tämä uusi osaaminen onkin levinnyt lähinnä englanninkielisen materiaalin ja muiden kanavien kautta.

Tehdään sitten itse, jos ei muuten löydy

Tällaisista lähtökohdista alkoi joitakin vuosia sitten kirjani ”Uudistunut perinteinen hirrenveisto” kirjoittaminen. Kun sopivaa hieman alkeita pidemmälle opastavaa kirjaa ei mielestäni oikein löytynyt, päädyin kirjoittamaan sellaisen itse. Englanniksi kirjoja toki on olemassa, mutta tarkoituksena oli sovittaa vanha kotimainen rakennustapa yhteen uusien työtapojen kanssa. Käytännössä tämä tarkoittaa periaatetta ”näkyvät pinnat

käsityökalujen jäljiltä”, jolloin uudet tällä tavalla toteutetut rakennukset ovat linjassa vanhan rakennusperinteen kanssa.

Haastetta tässä tehtävässä riitti ihan tarpeeksi, sillä aihepiiri osoittautui laajaksi ja kaiken hirrenveistoon liittyvän käytännön tiedon ahtaminen yksien kansien väliin olisi ollut ehkä liiankin pitkä urakka. Kirja raajaantui sisällöntuotannon edistyessä käsittelemään oikeastaan pelkästään hirrenveistoa, tai tarkemmin rajattuna kehikon veistoa nykyaikaisia työkaluja ja menetelmiä käyttäen.

Onneksi kirjan toteutuksen ilmoittautui mukaan asiantuntijoiksi kymmenkunta hirrenveistäjää sisällön asiallisuuden takuumiehiksi. Eri henkilöiden kanssa aiheesta puhuessa ymmärsin hyvinkin pian selvän tarpeen tuoda hirrenveiston osaamista paremmin esille. Yksi jos toinenkin kertoi siitä, miten he ovat joutuneet useasti juurta jaksaa selittämään,

mitä käsinveistetty hirsirakentaminen oikein nykyään tarkoittaa. Ja mikä olisikaan parempi tapa kertoa että hirrenveisto-osaaminen ei täysin ole kadonnut Suomesta kuin osallistua tästä aiheesta tehtävän kirjan tekemiseen.

Syyskuussa julkaistu kirja on jo nyt löytänyt paikkansa kymmenistä kodeista ja kirjastoista. Vaikka uuteen hirsikirjaan ovatkin tutustuneet ensimmäisenä jo alasta kiinnostuneet, niin toivottavasti opuksesta on iloa myös hirrenveistoon vasta tutustuvien ja sitä opettelevien keskuudessa.

Kirjan saama palaute on ollut tähän mennessä pääasiassa myönteistä: tällaista teosta on tarvittu ja odotettu. Paras palaute antaa vielä odottaa itseään ja näkyy toivottavasti tulevina vuosina tehtävissä uusissa ja entistäkin laadukkaammin veistetyissä hirsirakennuksissa.

RAKENNUSTIETO

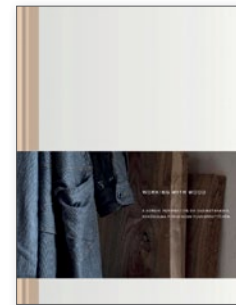
Puun työstöä hirsisaunasta designiin

Jarmo Hiltunen | 112 s., 45 €

Uudistunut perinteinen hirrenveisto

Runsaasti kuvitettu, käytännönläheistä tietoa sisältävä käsikirja perinteisestä hirsirakentamisesta nykyaikaisiin menetelmiin. Tarkoitettu sekä alan ammattilaisille että hirrenveistoa harrastaville.

Working with Wood: A Nordic Perspective on Cabinetmaking / Näkökulmia pohjoiseen puusepäntyöhön

Kirja kertoo suomalaisesta metsästä, puun matkasta elävästä puusta design-esineeksi sekä puusepän työn perusteista.

Päivi Häikiö, Päivi Karvinen, Matilda Kivelä, Marja Salmela
Kielet suomi ja englanti | 256 s., 33,60 €

ANTTI KETTUNEN JA JARMO HILTUNEN

Petäjäveden syyspäivien teemana hirsinurkat

Oli mukavaa nähdä jälleen, kuinka innokkaita hirrenveistäjät ovat kehittämään itseään ja osallistumaan tähän tapahtumaan. Syksyn tapahtumaan ilmoittaneessa porukassa oli ilahduttavasti monenikäisiä osallistujia. Perinteet ja perinteiset nurkkasalvokset tuntuivat kiinnostavan mukavasti niin nuoria kuin vanhojakin.

Petäjäveden kunnan tarjoamissa tiloissa käytiin päivän mittaan läpi perinteisen lohenvyrstönurkan tekeminen. Toisena hie- man uudempana nurkkatyypinä opeteltiin satulasulkanurkaksi nimettyä salvosta, joka siis käytännössä on pelkkahirteen tehtävä satulanurkan salvos.

Nurkkien veiston ohessa yhtenä tärkeänä ohjelmanumerona oli opastettu tutustumiskäynti Petäjäveden vanhaan kirkkoon, joka on UNESCO:n maailmanperintökohde. Op- paana oli paikallinen pappi. Retki oli hieno katsaus hirsirakentamisen historiaan ja veistäjiä olikin vaikea saada irrottautumaan kirkon yksityiskohtien tutkimisesta ja jatka-

maan matkaa eteenpäin. Harvinainen tilai- suus ja upea hirsirakennus.

Käytännön tekemisen ja tutustumiskäynnin ohessa järjestettiin Hirsitaidon syyskokous samassa yhteydessä. Ensi kevääälle hahmo- teltiin retkeä Venäjän Karjalaan, joka on kiinnostanut monia jäseniämme. Tarkoituk- sena on ottaa osaa Vieljärvellä pidettävään Timber frame- rakentamiseen keskittyvään koulutukseen, jolloin seuraavana keväänä opetellaan viikon ajan tekemään erilaisia puurakenteita käyttäen materiaalina vanho- ja purkuhirsiiä.

Onnistuneet syyspäivät kruunasivat majoi- tus- ja kokoustilat maatilamajoitus Kumpu- sellä, joka osoittautui loistavaksi ympäris- töksi. Järjestelyt toimivat hyvin ja ruoka oli erinomaista. Hirsitaitoyhdistyksen vuoden 2017 syyspäi- vistä jäi hyvä maku suuhun.

Kaindl timanttilaikka
porakoneeseen

55,00

PP-TERMO LS
saumaeristenauha
Kysy tarjous!

Kaindl timanttilaikka
kulmahiomakoneeseen

55,00

Makita akkuporakone
18V 5ah

499,00

Makita akkuporakone +
32 mm hirsiporanterä

569,00

Makita akkuporakone +
38 mm hirsiporanterä

579,00

Kaindl
tarkkuusviilanohjain

115,00

www.facebook.com/uittokalusto

www.instagram.com/uittokalusto

www.youtube.com/uittokalusto

Verkkokauppa >> www.uittokalusto.fi

Alppisalvos Oy
Ekoina Oy
Helsingin Kattopalvelu Oy
Hirsirakennukset V.Sairanen
Hirsitikka
Hirsityö Heikkilä Oy
Hirsiveistäjä Karapuu Oy
Hirsiveisto Härmä
Hongos
Huliswood Oy
Iis Special Wood Oy Ltd
Jobarico
Karelia Puutec Oy
MR-Puu Ky
Markkinointi-Kamari S.P
Oy Falkberg jordbruk Ab
Pölkynveistäjä, H. Kyllönen
Rakennus- ja Metsätyö Malmberg Oy
Poklossi Oy
Restart Oy
Savon ammatti- ja aikuisopisto
Vaarojen Rakentajat Oy
Sahanpuru Oy
Silon Piilukirves
Suomen Perinnehirsi Ky
Tamminiemen Saha ja Höylä
Terämeke Ky
T:mi Haukkahirret M.Heimonen
Uittokalusto Oy
Ääneseudun Piiluhirsi Oy

SUOMEN HIRSITAITO RY

Puheenjohtaja
Tom Polamo
050 303 1612
puheenjohtaja@hirsitaito.fi

Sihteeri
Jukka Korhonen
0400 371 680
sihteeri@hirsitaito.fi

V E I S T O -
L A S T U T

SUOMEN HIRSITAITO RY:N JÄSENLEHTI 1/2017

Lastut-lehden toimitus:

Tom Polamo Jarmo Hiltunen
Vesa Sairanen Antti Kettunen
Ulkoasu ja taitto: Hannes Hyvönen

Suomen
Hirsitaito ry

Suomen Hirsitaito ry edistää sekä suomalaisen hirsirakentamisen tiedottamista ja tunnettuutta Suomessa ja ulkomailla että näihin liittyvää tutkimus-, koulutus ja kehittämistyötä.

www.hirsitaito.fi